

EURÓPA TANÁCS
MINISZTERI BIZOTTSÁG

**R (94) 12 számú Ajánlás
a bírák függetlenségéről, hatékonyságáról és szerepéről*
és Indokolás****

(Elfogadta a Miniszteri Bizottság 1994. október 13-án, a miniszterek megbízottainak 518. ülésén)

A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács Alapszabályának 15/b. cikke alapján,

figyelemmel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkére, amely úgy rendelkezik, "mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja";

figyelemmel az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által 1985. novemberében elfogadott, az Egyesült Nemzeteknek az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelveire;

rámutatva az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme biztosításában a bírák és a bírói feladatokat ellátó más személyek fontos szerepére;

attól az óhajtól vezérelve, hogy a demokratikus államokban elősegítse a bírák függetlenségét a jog uralmának erősítése érdekében;

tudatában annak, hogy a hatékony és tisztességes jogrendszer megvalósítása érdekében a bírák helyzete és jogosítványaik megerősítése szükséges;

meggyőződve arról, hogy kívánatosabb lenne a minden személy érdekeinek védelmét szolgáló bírói kötelességeket és jogosítványokat magában foglaló, egységet képező bírói kötelezettségek megfelelő gyakorlásáról gondoskodni;

ajánlja a Tagállamok kormányainak, hozzanak meg vagy erősítsenek meg minden szükséges intézkedést a bírák egyéni és a bíróságok egésze szerepének előmozdítására, továbbá függetlenségük és hatékonyságuk javítására, elsősorban az alábbi alapelvek alkalmazásával:

Az Ajánlás alkalmazási területe

1. Jelen Ajánlás valamennyi bírói feladatot gyakorló személyre alkalmazandó, beleértve azokat, akik az alkotmány-, büntető-, polgári-, kereskedelmi- és közigazgatási jog területére tartozó ügyekben járnak el.

2. Jelen Ajánlásban felsorolt elvek alkalmazandók a nem hivatásos bírákra és más bírói feladatokat ellátó személyekre, hacsak nem tűnik ki világosan a szövegösszefüggésekből, hogy azok csak a hivatásos bírákra alkalmazhatók, úgy mint a bírák javadalmazása és hivatali előmenetelükre vonatkozó elvek esetében.

I. Alapelv - Általános alapelvek a bírói függetlenségről

1. Minden szükséges intézkedést meg kell hozni a bírák függetlenségének tiszteletben tartása, védelme és elősegítése érdekében.

2. Különösen az alábbi rendelkezéseket kell meghozni:

a) Biztosítani kell a bírák függetlenségét, összhangban az Egyezmény rendelkezéseivel és az alkotmányos alapelvekkel, mint például e célból kifejezett rendelkezéseknek az alkotmányokba vagy más törvényekbe való felvételével, vagy jelen Ajánlás rendelkezéseinek a belső jogba való befoglalásával. Az egyes államok jogi hagyományaitól függően ezek a szabályok előírhatják például az alábbiakat:

- i. a bírák által hozott határozatok a törvényben meghatározott fellebbezési eljáráson kívül más felülvizsgálatnak nem vethetők alá;
- ii. a bírák hivatalviselési idejét és javadalmazását törvényben kell biztosítani;
- iii. a törvényben meghatározott hatáskörükben eljárva kizárólag saját maguk a bíróságok dönthetnek, arra semmilyen más szerv nem jogosult;
- iv. a közkegyelem, egyéni kegyelem vagy más hasonló rendelkezések kivételével a kormány vagy a közigazgatás nem jogosult visszamenő hatállyal bírói határozatokat érvénytelenítő döntéseket hozni.

b) A végrehajtó és a törvényhozó hatalomnak biztosítani kell, hogy a bírák függetlenek legyenek és hogy ne hozzanak függetlenségüket veszélyeztető rendelkezéseket.

c) A bírák hivatali előmenetelére vonatkozó minden döntést objektív kritériumokra kell alapítani és a bírák kiválasztása, illetve előmenetele érdemeik alapján döntendő el, figyelembe véve képzettségüket, feddhetetlenségüket, képességüket és hatékonyságukat. A bírák kiválasztása és előmenetele kérdésében illetékes hatóságnak a kormánytól és a közigazgatástól függetlenek kell lennie. Függetlensége biztosítása érdekében olyan rendelkezéseket kell hozni, amelyeknek gondjuk van például arra, hogy tagjait a bírói hatalom nevezze ki, továbbá saját eljárási szabályait maga állapítsa meg.

Mindezek ellenére, amennyiben az alkotmány, a törvénykezés vagy a hagyományok lehetővé teszik a kormány részvételét a bírák kinevezésében, szükséges annak biztosítása, hogy a bírák kinevezési eljárását ne befolyásolják más indítékok, mint a fent említett objektív kritériumokhoz kapcsolódóak. Az alábbiak közül például egy vagy több ilyen biztosíték lehet:

- i. független és különleges hatáskörű testületet kell arra feljogosítani, hogy a kormány számára a gyakorlatban követett tanácsokat adjon; vagy
- ii. az egyén számára megadni a jogot arra, hogy független hatósághoz fellebbezhessen a határozat ellen; vagy
- iii. feljogosítani a hatóságot arra, hogy minden illetéktelen és törvényellenes beavatkozással szemben korlátokat megállapító határozatot hozzon.

d) Az ítékezés során a bírák függetlenek és biztosítani kell, hogy tevékenységüket akadályoztatástól mentesen és anélkül, hogy bárhonnán érkező, bármely indokból, közvetlen vagy közvetett indíttatásból, illetéktelen befolyásolástól, nyomásgyakorlástól, fenyegetéstől vagy beavatkozástól mentesen végezhessek. Törvényben kell előírni a bírának bármely módon befolyásolni törekvő személyekkel szembeni szankciókat. A bírának az eléjük terjesztett ügyekben teljesen szabadon, belső meggyőződésük és a tényállás saját maguk által történő értékelése szerint részrehajlásmentesen, valamint a hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően kell dönteniük. A bírák nem kötelezhetők a bírói hatalmon kívülálló személyeknek az eléjük terjesztett ügyek érdemi részéről számot adni.

e) Az ügyek kiosztását nem befolyásolhatja az ügyben szereplő valamelyik fél, sem a döntéssel érintett bármely más személy kívánsága. Az ügyek kiosztása történhet például sorshúzással, vagy automatikus szétosztással az abc sorrendjében avagy ehhez hasonló más rendszer alapján.

f) Egyetlen ügy sem vonható el az érintett bírótól alapos indok nélkül, úgy mint például súlyos betegség vagy az ügyben fennálló személyes érdek. Az elvonás indokait és a megfelelő eljárását törvényben kell szabályozni és azt nem befolyásolhatják a kormány vagy a közigazgatás érdekei. Az ügyet a bírótól elvonó határozatot csak olyan hatóság hozhatja meg, amely bírósági területen a bírákéval azonos függetlenséget élvez.

3. A bírák, akár kinevezettek, akár választottak, elmozdíthatatlanok mindaddig, amíg el nem érik a kötelező nyugdíjkorhatárt vagy hivatali idejük végét.

II. Alapelv - A bírói hatalom

1. Az ügygel kapcsolatban álló minden személy - az állami testületeket vagy képviselőiket is beleértve - a bírói hatalom alá van rendelve.

2. A bírának megfelelő jogosítványokkal kell rendelkezniük és lehetőségekkel azok gyakorlására annak érdekében, hogy feladataikat teljesíthessék, megóvhassák bírói tekintélyüket és a bíróság méltóságát.

III. Alapelv - Megfelelő munkakörülmények

1. A hatékony bírói munkavégzés biztosítása érdekében megfelelő munkakörülményeket kell teremteni, különösen az alábbiak szerint:

a) megfelelő számú bíróról kell gondoskodni, és lehetővé kell tenni számukra a szükséges képzettség megszerzését, például bírósági - és ha lehetséges, más hatóságoknál és testületeknél - gyakorlati képzés formájában kinevezésüket megelőzően, valamint pályafutásuk során. Ennek a képzésnek ingyenesnek kell lennie a bíró számára és különösen az új törvényekre, és a joggyakorlatra kell kiterjednie;

b) gondoskodni kell arról, hogy a bírák jogállása és javadalmazása betöltött hivatásuk méltóságának és felelősségük súlyának megfelelően;

c) egyértelműen meghatározott előmeneteli rendszert kell kidolgozni annak érdekében, hogy szakképzett bírákat tudjanak megszerezni és megtartani;

d) megfelelő segéd személyzetet és felszerelést - különösen irodagépeket és informatikai eszközöket - kell biztosítani a bírák számára annak érdekében, hogy a bírák hatékonyan és indokolatlan késedelem nélkül dolgozhassanak;

e) megfelelő rendelkezéseket kell hozni annak érdekében, hogy a nem bírói feladatokat más személyeknek adják át, összhangban a bíróságok túlterheltségének megelőzésére és csökkentésére vonatkozó intézkedéseket tartalmazó R (86) 12 számú Ajánlással.

2. Minden szükséges intézkedést meg kell hozni a bírák biztonsága érdekében, nevezetesen a bíróság helyiségeiben biztonsági őrök jelenlétének biztosítása, vagy rendőrségi védelem formájában azon bírának, akiket súlyos fenyegetés érhet vagy már megfenyegették őket.

IV. Alapelv - Egyesületek

A bírák függetlenségük biztosítására és érdekeik védelmére szabadon létesíthetnek egyesületeket egyedül, vagy más szervezetekkel együtt.

V. Alapelv - Bírói kötelezettségek

1. A bírósági eljárásokban a bírák kötelesek minden személy jogait és szabadságait védeni.

2. A bírának kötelességük bírói kötelezettségeik gyakorlása - és ehhez biztosítani kell számukra a megfelelő jogosítványokat - annak érdekében, hogy gondoskodjanak a törvény helyes alkalmazásáról és az ügyek tisztességes, hatékony és gyors elbírálásáról.

3. A bírák különös felelőséggel tartoznak azért, hogy:

- a) minden ügyben teljes függetlenséggel és minden külső befolyástól mentesen járjanak el;
- b) az ügyekben a tények saját maguk által történő értékelésével és jogértelmezésükkel összhangban pártatlanul döntsenek, gondoskodva arról, hogy a felek egyenlő elbánásban részesüljenek és a felek eljárási jogait az Egyezmény rendelkezéseinek megfelelően tiszteletben tartsák;
- c) valamely ügyben megtagadják az ítélethozatalt vagy lemondjanak az rendelkezésről alapos indok esetén és csakis ebben az esetben. Ilyen okokat törvényben kell megállapítani és ezek vonatkozhatnak például súlyos egészségügyi problémákra, az ügyben való személyes érdekeltségekre vagy az igazságszolgáltatás érdekeire;
- d) szükség esetén pártatlanul oktassák ki a feleket az eljárási kérdésekről;
- e) indokolt esetben bátorítsák a feleket békés megegyezésre;
- f) ítéleteiket könnyen megérthető kifejezések használatával, teljeskörűen és világosan indokolják meg, kivéve ha törvény vagy a kialakult gyakorlat erről másképp rendelkezik;

g) vegyenek részt minden, feladataik hatékony és megfelelő elvégzése érdekében szükséges képzésben.

VI. Alapelv - Kötelezettségek végrehajtásának elmulasztása és fegyelmi vétségek

1. Ha a bírák kötelezettségeiket nem hatékony és megfelelő módon teljesítik, vagy fegyelmi vétségek esetében minden szükséges, a bírói függetlenséget nem sértő intézkedést meg kell tenni. Az államok alkotmányos elveitől és jogi hagyományaitól függően ezek az rendelkezések a következők lehetnek:

- a) az ügy elvonása a bírótól;
- b) a bírónak a bíróságon belül más bírói feladatokkal való megbízása;
- c) anyagi jellegű szankciók, úgy mint átmeneti időre fizetéscsökkentés;
- d) felfüggesztés.

2. Véglegesen kinevezett bírák hivataluktól alapos indokok nélkül a kötelező nyugdíjkorhatár eléréséig nem mozdíthatók el. Ezek a törvényben pontosan meghatározott indokok azokban az országokban is alkalmazhatók, ahol a bírákat bizonyos időtartamra választják, vagy vonatkozhatnak a bírói feladatok ellátására való alkalmatlanság, vagy bűncselekmény elkövetése, avagy fegyelmi szabályok súlyos megsértése eseteire is.

3. Amennyiben a jelen cikk 1. és 2. pontjaiban meghatározott rendelkezéseket kell meghozni, az államoknak meg kell vizsgálniuk olyan különleges hatáskörű, erre alkalmas testület törvénnyel történő felállításának lehetőségét, melynek feladata a fegyelmi büntetések és intézkedések alkalmazása, amennyiben azokkal nem bíróság foglalkozik, és amelynek határozatát legfelsőbb fokú bírói szerv vizsgálja felül, vagy pedig saját maga legfelsőbb fokú bírói szerv. Törvényben kell szabályozni az érintett bíró számára megfelelő eljárásokat, hogy legalább az Egyezmény által a tisztességes eljárás érdekében biztosított összes garanciában részesülhessen, mint például az ügy ésszerű időn belüli tárgyalása és legyen meg a joga minden ellene felhozott vádra válaszolni.

Indokolás Bevezetés

1. A polgári és büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának és tisztességességének elősegítése és biztosítása érdekében elkezdett tevékenység keretében határozták el, hogy Ajánlást dolgoznak ki a bírák függetlenségéről, hatékonyságáról és szerepéről.

2. Ténylegesen az Európa Tanács céljai között található a jog uralmával és a jogállam létrehozásával jellemzett demokratikus politikai rendszer felállítása és védelme, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok előmozdítása és védelme.

3. A bírák függetlenségéről, hatékonyságáról és szerepéről szóló Ajánlás elismeri és hangsúlyozza a bírák elsődleges és jelentős szerepét e célok megvalósításában. A bírák függetlensége a jogállamiság egyik alappillére. A bírák függetlenségének elősegítése nem korlátozódik az egyes bírókra, hanem a bírósági rendszer egészére hatással lehet. Ezért az államoknak figyelemmel kell lenniük arra a tényre, még akkor is, ha egy meghatározott intézkedés nem közvetlenül egy bírót érint, annak következménye lehet a bírák függetlenségére.

4. Az Ajánlás-tervezet szövegét és az indokolást a polgári igazságszolgáltatás hatékonyságáról és tisztességéről szóló tervezetet készítő munkacsoport (CJ-JU) készítette el. Miután az Európai Jogi Együttműködési Bizottság (CDCJ) megvizsgálta az Ajánlás-tervezetet és az indokolást, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elé terjesztették. A Miniszteri Bizottság elfogadta az Ajánlás tervezetének szövegét és felhatalmazást adott az Ajánlás indokolásának nyilvánosságra hozatalára.

5. Az Európa Tanács tagállamainak képviselői és az Európai Közösség Bizottsága mellett az alábbi megfigyelők vettek részt e szövegeket előkészítő munkacsoport ülésein: Albánia, Vatikán, Lettország, Oroszország, a Kereskedelmi Bíróságok Bíráinak Európai Szövetsége, valamint a Bírák Nemzetközi Szövetsége.

6. A hatékony és tisztességes jogrendszer létrehozása érdekében a bírák helyzetét és jogosítványait

erősíteni kell, és gondoskodni kell arról, hogy a bírói kötelezettségeket megfelelően gyakorolják. Jelen Ajánlás kidolgozásakor figyelembe vették az Egyesült Nemzeteknek az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelveit (1985) és ezen alapelvek 1989-ben elfogadott hatékony alkalmazásának szabályait. Az Egyesült Nemzetek Alapelveit az Ajánlás-tervezethez viszonyítva úgy kell tekinteni, mint az Ajánlással mindenben összeegyeztethető legkisebb alapkövetelményt tartalmazó normaszöveget. Ez azt jelenti egyrészt, hogy nem mindig tartották szükségesnek az Alapelvekbe foglalt minden kérdéskörrel való foglalkozást, ezeket azonban alkalmazni kell, másrészt pedig a bírák függetlenségének további védelmét az Európa Tanács hasonlóképpen gondolkodó tagállamai lehetségesnek ítélték meg és ez tükröződik az Ajánlásban. Fontosságának okánál fogva a Bizottság mégis hasznosnak ítélte az Ajánlás szövegébe beilleszteni a 12. számú Alapelv szövegét, anélkül, hogy ehhez kiegészítést fűzött volna (lásd az I. Alapelv 3. pontját).

7. Ez az Ajánlás abból az elvből indul ki, hogy a bírákra ruházott jogosítványokat kötelezettségeik ellensúlyozzák. Az Ajánlás beleilleszkedik a tisztességesebb és hatékonyabb igazságszolgáltatás érdekében teendő intézkedések körébe. A tisztességes bírósági rendszer egyik alapköve a bírák függetlensége. A bírák számára függetlenségük biztosításához megfelelő jogosítványok biztosítása szükséges. Azonban ezek a jogosítványok nem jogosítják fel őket önkényes módon való cselekvésre. A bírákra kötelezettségek is hárulnak. A bírói kötelezettségeket a bírák jogosítványai és kötelességei közötti kapcsolat határozza meg.

8. Következésképpen, a bírói függetlenség elvének megőrzése mellett, elengedhetetlen a jogaik és kötelességeik tiszteletben tartását biztosító ellenőrzési rendszernek alávetni őket.

9. Az Ajánlás felhívja a tagállamokat, hogy - a helyzettől függően - hozzanak meg vagy erősítsenek meg a bírák szerepének előmozdítására és hatékonyságuk, függetlenségük javítására minden szükséges intézkedést.

10. Az Ajánlás a tagállamok kormányai által alkalmazandó hat alapelvet sorol fel. Ezek az alapelvek a bírák függetlenségére, a bírói hatalomra, a megfelelő munkakörülményekre, egyesületek alakításának jogára, a bírói kötelezettségekre, a kötelezettségek végrehajtása elmulasztásának következményeire és a fegyelmi vétségekre vonatkoznak. Bár az Ajánlás felsorolja az alapelveket, szükségesnek mutatkozott ezen alapelvek részletezése, annak érdekében, hogy iránymutatást adjanak a tagállamoknak az Ajánlás alkalmazásában. A bírák védelmére vonatkozó, a tagállamok eltérő jogi hagyományaira tekintettel az Ajánlás nem tűzte ki célul ezen kérdéskörre vonatkozó teljes törvényi összhang megteremtését, azonban tartalmazza a megteendő lépések irányát bemutató példákat és általános szabályokat.

Az Ajánlás alkalmazási területe

11. Az Ajánlás alkalmazási területe nem korlátozódik meghatározott jogterületekre. Érinti a polgári és a büntető ügyek elintézését, valamint a közigazgatási- és az alkotmányjogot is. Úgyszintén alkalmazni kell a hivatásos és a nem-hivatásos bírákra is, ez utóbbiak esetében a javadalmazás és néhány egyéb kérdést kivéve, így például a megfelelő jogi képzettség követelményét. Alkalmazási területét meghatározva az Ajánlás megfogalmazása inkább a bírói feladatokat ellátó személyekre utal, mint a bírákra, miután egyes államokban bírói feladatokat ellátó személyeket nem neveznek bírónak, jóllehet feladataik gyakorlása során függetlenségük megegyezik a bírákéval. Például néhány államban olyan rendszer működik, amely lehetővé teszi szakemberek számára, úgy mint a könyvvizsgálók, a földmérők, hogy bírói feladatot lássanak el magas fokú speciális szakmai ismereteket igénylő ügyekben. Ezek a bírói feladatokat ellátó szakértők nem hasonlíthatók össze a "laikus bírakkal", miután őket általában speciális szakismeretük miatt nevezik ki. Az Ajánlások közül néhány ezekre a személyekre is vonatkozik. Gyakorlati okokból azonban célszerű volt minden bírói feladatot ellátó személyre a "bíró" megnevezés használata. Azonban minden esetben a belső jogra, és különösen a nemzeti alkotmányokra tartozik annak meghatározása, kiket tekint a jelen Ajánlás kifejezése szerinti bírónak.

Az Ajánlás nem sérti a bíróságoknak a kisebb jelentőségű büntető- vagy közigazgatási ügyektől való mentesítését célzó rendszereket (például Franciaországban az úgynevezett "ordonnance pénale", vagy Németországban az "Ordnungswidrigkeiten"). Ellenkezőleg, az Európa Tanács már korábban bátorított ilyen jellegű rendelkezések elfogadására*.

Magyarázatok az alapelvekhez

I. Alapelv - Általános alapelvek a bírói függetlenségről

12. Az első Alapelv támogatja a bírák függetlenségét és felhív minden szükséges rendelkezés megtételére a bírák függetlenségének tiszteletben tartására, védelmére és elősegítésére. A "bírák függetlensége" kifejezés hatálya nem korlátozódik csak a bírákra, hanem kiterjed a bírósági rendszer egészére.

13. A bírák függetlenségét az Egyezmény és az alkotmányos alapelvek rendelkezéseinek megfelelően kell biztosítani (lásd ezen alapelv 2/a) pontját). E követelmény alatt azt kell érteni, hogy a bírák függetlenségét - valamilyen módon - a belső törvényekben kell biztosítani. Az egyes államok jogrendszerétől függően ez a biztosíték megjelenhet írott, vagy nem írott Alkotmányban, a nemzeti jogrendszerbe belefoglalt szerződés vagy egyezmény formájában, illetve írott vagy nem írott magasrendű alapelvben, úgy mint az általános jogelvekben.

14. Ezen alapelv alkalmazásához szükséges intézkedések esetében, figyelemmel minden egyes állam jogi hagyományaira, különböző szempontok vehetők figyelembe. Jogszabályokban kell meghatározni, milyen feltételek mellett és meddig lehet fellebbezni a bírói határozatok ellen a bírói függetlenséget élvező bíróságokhoz. Nyilvánvalóan nem fogadható el a határozatoknak a kormány vagy a közigazgatás által a törvényes eljárásokon kívül történő felülvizsgálata. Hasonlóan a bírák hivatalviselési idejének tartamát és javadalmazásukat is törvényben kell biztosítani. A hivatalviselési idő tartamát tekintve az Ajánlás pontos szabályozást tartalmaz arra vonatkozóan, milyen esetben fogadható el a bírák felfüggesztése feladatuk végzése alól, vagy végleges elmozdításuk (lásd a VI. Alapelvet). Ezen túlmenően külön ajánlást tettek (lásd a III. Alapelv 1/c) pontját) a bírák javadalmazásával kapcsolatban. A bíróságoknak olyan helyzetben kell lenniük, hogy a törvényben meghatározott hatáskörükben saját maguk ítélkezhesenek és a közigazgatás vagy a kormány ne legyen jogosult a bírák határozatainak érvénytelenítését eredményező határozatok meghozatalára, kivéve a közkegyelem, az egyéni kegyelem vagy ezekhez hasonló eseteket. Ilyen kivételek minden demokráciában ismertek és jogosságuk a humanitárius elvek magasabb értékeiből ered.

15. A bírák függetlensége mindenekelőtt a hatalmi ágak megosztásának a fenntartásához kapcsolódik (lásd ezen Alapelv 2/b) pontját). A végrehajtó és a törvényhozó hatalom szerveinek kötelezettsége a bírák függetlenségének biztosítása. Ezen szervek által tett egyes intézkedések közvetlen vagy közvetett beavatkozást jelenthetnek, vagy pedig akadályozhatják a bírói hatalom gyakorlását. Következésképpen a végrehajtó és törvényhozó hatalom szerveinek tartózkodniuk kell olyan rendelkezések meghozatalától, amelyek megsérthetik a bírák függetlenségét. Ezen túlmenően a függetlenség veszélyeztetése nem engedhető meg a lobbyk vagy más külső érdekcsoportok által sem.

16. Elengedhetetlen, hogy a bírák függetlenségét biztosítsák úgy a kiválasztásukkor mint hivatali előmenetelük során (lásd ezen alapelv 2/c) pontját) és hogy ne lehessenek hátrányos megkülönböztetésnek kitéve¹. A bírák hivatali pályafutására vonatkozó minden határozatot objektív kritériumokra kell alapítani. Jóllehet minden tagállam saját rendszerét alkalmazza a bírák kiválasztására, megválasztására vagy kinevezésére, a bírójelöltek kiválasztását és a bírák előléptetését érdemeik alapján kell végrehajtani. Különösen akkor, amikor a bírót kinevező határozatot olyan szervek hozzák meg, amelyek a kormánytól vagy a közigazgatástól nem függetlenek, vagy akkor, amikor például a Parlament vagy a köztársasági elnök hozza meg, nagyon fontos, hogy ezt csak és kizárólag objektív kritériumokra alapítsák.

A bírák hivatali előmenetelére vonatkozó minden döntést ugyancsak objektív kritériumokra kell alapozni. A bírói hatalom függetlenségét nem csupán a bíró kinevezésekor kell megóvni, hanem egész hivatali pályafutása során is. Például a bíró más posztra történő előléptetésére vonatkozó döntés a gyakorlatban a "zavart keltő bíró" elleni burkolt szankció is lehet. Ez a fajta döntés természetesen nem egyeztethető össze az Ajánlás rendelkezéseivel. Az ilyen jellegű helyzetek megoldására egyes államokban, mint például Olaszországban az előmenetelt és a bírói funkciókat szétválasztó rendszert fogadtak el.

Az Ajánlás arra törekszik (2/c) pont első bekezdés), hogy minden tagállamban megvalósítható alapkövetelményeket javasoljon, biztosítva, hogy a határozatokat a végrehajtó hatalom vagy a

közigazgatás illetéktelen befolyásától mentesen hozhassák meg.

Jóllehet az Ajánlás a bírák kinevezésére képzeletbeli tökéletességű rendszert javasol, elismeri (második bekezdés), hogy az Európa Tanács egyes államaiban olyan más rendszereket alkalmaznak, amelyek gyakran a kormány, a Parlament vagy az államfő közreműködésével járnak együtt. Az Ajánlás nem javasolja ezen évtizedek vagy évszázadok óta fennálló, a gyakorlatban jól működő rendszerek megváltoztatását. Azonban még azokban az országokban is, ahol a bírakat hivatalosan a kormány jelöli ki, valamilyen formában léteznie kell olyan rendszernek, amely a bírák kinevezési eljárását a gyakorlatban átláthatóvá és függetlenné teszi. Egyes államokban ezt úgy biztosítják, hogy független és különleges hatáskörű, a kormánynak, a Parlamentnek vagy az államfőnek a gyakorlatban követett tanácsokat adó testületeket állítanak fel, avagy fellebbezési lehetőséget nyújtanak az érdekelt számára. Más államokban a bírói hatalommal való széleskörű konzultációra lehetőséget adó rendszer mellett döntöttek, jóllehet a formális döntés a kormány egyik tagját illeti meg.

Nem ítéltetett hasznosnak az Ajánlás szövegében kifejezetten feltüntetni a köztársasági elnök vagy a parlament általi kinevezést, jóllehet a Bizottság szerint a kinevezésre vonatkozó általános alapelveket ugyancsak alkalmazni kell ezekre a rendszerekre is.

A bírák képzése olyan lényeges szempont, amely biztosíthatja, hogy az arra legalkalmasabb embereket nevezzék ki bírónak. A hivatásos bírónak rendelkezniük kell megfelelő jogi képzettséggel. Ezen túlmenően a képzés hozzájárul a bírói függetlenséghez. Valójában, ha a bírók megfelelő elméleti és gyakorlati képzettséggel, valamint képességekkel rendelkeznek, ez azt jelenti, hogy a közigazgatással szemben függetlenebb módon cselekedhetnek és ha óhajtják, nem szükségszerű bírói hivatásukat folytatni, más jogi pályát választhatnak.

17. A bírónak teljes függetlenségben kell ítéleteiket meghozniuk (lásd ezen alapelv 2/d) pontját). A bírónak abszolút szabadnak kell lennie az ügyben meggyőződésének, a tények értékelésének és a hatályos jogszabályoknak megfelelő pártatlan döntés meghozatalánál. E rendelkezés célja annak elkerülése, hogy bárki részéről, avagy bármilyen indokból a bíróra gyakorolt nyomás ne kötelezze a bírót valamelyik fél, a közigazgatás, a kormány vagy bármely más személy által kívánt ítélet meghozatalára. A bírák megvesztegetésének kísérlete a büntetőjog alapján büntetendő. Egyes államokban a bírónak kötelességük jelezni a bíróság elnökének, vagy az illetékes hatóságoknak például a befejezetlen ügyek számát. Ez a számadási kötelezettség szükségszerű az igazságszolgáltatás szűkös forrásainak hatékony működtetéséhez és a tervezés követelményei természetesen összeegyeztethetők a bírói függetlenség fogalmával. Mindemellett ezeket a bírókra nyomásgyakorló eszközökként is fel lehet használni, ezért a bírakat nem lehet beszámoltatni az ügyekben való érdemi döntésükről.

18. Az ügyek kiosztását különböző rendszerek szerint lehet végezni: például sorshúzással, a bírák nevének az abc-sorrendjének megfelelően, vagy az ügyek előre meghatározott sorrendben történő átadásával a bíróság tanácsainak (ún. "automatikus szétosztás"), avagy az ügyeknek a bírák között a bíróság elnökének határozatával történő kiosztásával (lásd ezen alapelv 2/e) pontját). A kiosztás rendszere kevésbé fontos; ami számít, az az, hogy ne érje külső befolyás és hogy ne jelentsen egyik fél számára sem előnyt. Egyes államokban a bíróság elnökének döntését elfogadhatónak tartják. Az ügyek szétosztásával kapcsolatos szabályok körében a bírák helyettesítésének szabályai is elhelyezhetők, ami lehetővé teszi, hogy amennyiben - és ez viszonylag gyakran előfordulhat (pl. betegség, szabadság) - a bíró nincs abban a helyzetben, hogy letárgyalja az ügyet, akkor azzal megfelelően foglalkozzanak. Ilyen módon az általános szabálytól eltérő határozatok meghozatala (lásd ezen alapelv 2/f) pontját) csak korlátozott számú ügyben válik szükségessé. A bírák helyettesítéséről szóló szabályoknak számolniuk kell az érintett bíró távollétének időtartamával.

19. Néhány esetben kétségtelenül szükséges lehet az ügy elvonása a bírótól. Következésképpen, ugyancsak az igazságszolgáltatás függetlenségének megóvása érdekében törvényben kell szabályozni, hogy az ügyet a bírótól a megfelelő testület se vonhassa el alapos indok nélkül (lásd ezen alapelv 2/f) pontját). E rendelkezés célja annak megakadályozása, hogy az ügyet a végrehajtó hatalom ne vonhassa el a bírótól, azért mert az általa hozandó döntés valószínűleg nem felelne meg például a kormány vagy a közigazgatás elvárásainak.

20. Mindezek ellenére az ügyet a bírótól csak alapos indokkal lehet elvonni és a határozatot az arra illetékes testületnek kell meghoznia. Az "alapos indok" fogalma minden, a bírák függetlenségét nem

sértő, bármilyen alapon történő elvonásra vonatkozik. A hatékonyság kérdése is alapos indokot valósíthat meg. Például, ha egy bírónak betegsége miatt jelentős ügyhátraléka keletkezik, egyes ügyek elvonására és más bírókra történő átszignálására lehetőség van. Ugyancsak szükségessé válhat bizonyos ügyek elvonása azoktól a bíróktól, akikre olyan időigényes ügyet szignáltak, amely akadályozhatja őket a már kiszignált ügyekkel való foglalkozásban. Felvetődik annak szükségessége, hogy az alapos okokat törvényben határozzák meg. E rendelkezés azonban semmilyen körülmények között sem érintheti a feleknek az ügy visszavonásához való jogát.

21. Ami a bíró számára az ügyben az ítélethozatal megtagadásának lehetőségét jelenti, lásd az V. Alapelvet [3/c) pont].

II. Alapelv - A bírói hatalom

22. A bíró számára, az őt mint bírót megillető tisztelet, valamint az eljárások hatékony és szabályos lefolytatásának biztosítása érdekében az ügyben minden érdekelt személyt (például a felek, tanúk, szakértők) a bírói hatalom alá kell rendelni, a belső jog rendelkezéseinek megfelelően. Az állami testületeket és képviselőket is a bírói hatalom alá kell rendelni.

23. A bírácoknak rendelkezniük kell gyakorlati lehetőségekkel és megfelelő jogosítványokkal a tárgyalás rendjének fenntartására. Ha a bírácok e jogosítványokkal rendelkeznek, ez esetben felelősök olyan helyzetek keletkezésének megakadályozásáért, amelyek függetlenségüket veszélyeztethetik.

24. Példaként hivatkozni lehet az egyes tagállamokban létező, a bíróság megsértésének eljárására ("contempt of court"). Ezen felül a tárgyaláson biztonsági őrök jelenléte hasznos lehet a közrendet megzavaró személyek eltávolítására.

III. Alapelv - Megfelelő munkakörülmények

25. Az igazságszolgáltatás hatékonyságának és tisztességességének javítása keretében a bírácok megfelelő munkakörülményei különösen fontosak. Ezek a munkakörülmények, amelyekre a bírácoknak joguk van, a rájuk ruházott hatalomból és a függetlenség megvalósításának kívánalmából származnak.

26. Annak érdekében, hogy a bírácok hatékonyan dolgozhassanak, az alábbi intézkedések elősegítik a bírácok számára a megfelelő munkakörülmények megteremtését.

27. Megfelelő létszámú bíróról szükséges gondoskodni annak érdekében, hogy a munkateher növekedését elkerüljék és a már megindult eljárásokat, számuktól függetlenül, ésszerű időn belül történő befejezhetővé (lásd 1/a) pontot). Az államok átgondolhatják az ügyek első fokon történő elbírálására az egyesbírói intézmény bevezetésének lehetőségét².

28. A törvény megfelelő alkalmazása érdekében nem elég pusztán a kiválasztás szakaszában megkívánni a bírácok megfelelő képesítését; a szükséges képzést kinevezésüket megelőzően és pályafutásuk alatt szintén biztosítani kell számukra. A tagállamok maguk határozzák meg e képzés tartalmát. Egyes esetekben lehetséges, hogy a kinevezést megelőző képzés nagyon korlátozott legyen, például abban az esetben, ha a nemzeti rendszer lehetővé teszi régóta gyakorló ügyvédeknek bíróvá történő kinevezését. Pályafutásuk során a bírácok számára a fejlődéssel lépés tartását lehetővé tevő továbbképzést kell biztosítani, így például a törvényhozás, a joggyakorlással újabb fejlődéséről, a társadalmi irányokról és az aktuális kérdésekről vagy témakörökről készült lényeges elméletekről.

29. A bírácok jogállása és javadalmazása igen fontos része a megfelelő munkafeltételek biztosításának (lásd 1/b) pontot). A bírácok jogállásnak összhangban kell lennie a hivatásuk megbecsültségével és javadalmazásuknak megfelelőképpen ellensúlyoznia kell felelőségük mértékét. Ezek a tényezők alapvetők a bírácok függetlenségének, különösen bírói szerepük elismerésének fontossága szempontjából, ami a kellő tiszteletben és megfelelő anyagi javadalmazásban fejeződik ki.

30. Az 1/b) pont rendelkezése szorosan kapcsolódik az I. Alapelvnek a bírói hivatás gyakorlására vonatkozó valamennyi döntéséhez, amely alapelv természetesen magába foglalja jogállásukat és javadalmazásukat.

31. A bírói határozatok minősége elsősorban a bírácok rátermettségétől és hatáskörétől függ. Néhány

tagállamban nagy nehézséget okoz a legjobb jogászok megnyerése a bírói pálya számára, valamint megtartásuk. A magánszektornal erős a versengés, mivel ez utóbbi sokkal vonzóbb előmeneteli lehetőségeket ajánl. Az 1/c) pont célja ezért a tagállamok bátorítása arra, tegyenek erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a jogászok eredményes bírói pályafutásnak nézhessenek elébe. Ebből a célból javítani kell az előmeneteli lehetőségeit, valós lehetőségeket kell biztosítani az előléptetésre, és növelni kell a javadalmazást.

32. A bírák sokkal hatékonyabb munkára és ítéleteik legrövidebb határidőn belüli meghozatalára képesek, amennyiben megfelelő segéd személyzet és felszerelés segíti őket (lásd 1/d) pontot). Annak érdekében, hogy a bíróságok jobb igazgatását és az ügyek intézésének javítását biztosítsák, a bírák számára teljes hivatali gépesítés és számítógépes adatfeldolgozás szükséges.

33. Végül, abból a célból, hogy a bírákról levegyék a terheket, és lehetővé tegyék számukra ítélkező funkciójuk ellátására való összpontosítást, ezért fontos, hogy mentesüljenek minden, más személyre bízható nem bírói feladat alól (lásd 1/f) pontot). A bírák maguk rendszerint nem jogosultak egyes feladatokat más személyekre átruházni, azonban a széles értelemben vett törvény felhatalmazhatja őket ezen nem bírói feladatok átadására.

34. Mindezek ellenére nem lehet olyan jellegű feladatokat átadni, amellyel veszélyeztethetnék a bírák függetlenségét. A bírói feladatoknak természetesen a bírák kizárólagos hatáskörében kell maradniuk.

35. A munkakörülmények egyik utolsó szempontja a bírák biztonságát és fizikai védelmét érinti (lásd 2. pontot). A tagállamoknak megfelelő eszközöket kell biztosítaniuk a bírák védelmére, amikor az szükségnek mutatkozik. Míg védelem különösen büntető ügyekkel foglalkozó bírák számára szükséges, erre ugyancsak szükség lehet polgári vagy kereskedelmi ügyekkel foglalkozó bírák esetében is. Szamba jöhet az intézkedésnek tekinthető biztonsági őrök jelenléte a bírósági épületekben és rendőrségi védelem azon bírák számára, akik súlyos fenyegetés sértettjei.

IV. Alapelv - Egyesületek

36. Ezen alapelv értelmében a bírák hivatásuk függetlenségének megvédésére és érdekeik védelmére közös cselekvésre jogosultak. Ebből a célból a bírák szabadon alakíthatnak függetlenségük és hivatásuk érdekvédelmére korlátozódó tevékenységet folytató egyesületeket. Ezek az egyesületek például részt vehetnek az Igazságügyi Minisztériummal folytatott bértárgyalásokon vagy közreműködhetnek a bírák képzésében. Az egyesületek külön, vagy más szervezetekkel közösen tevékenykedhetnek.

37. Néhány tagállamban a bírói testületek vagy az Igazságügyi Minisztérium részt vesznek a bíróságok és törvényszékek igazgatásában. Megismételve, ilyen keretek között minden beavatkozásnak a bírói függetlenség tiszteletben tartásán kell alapulnia.

V. Alapelv - Bírói kötelezettségek

38. A független bírónak az a feladata, hogy biztosítsa minden személy jogait és szabadságait ítélkező tevékenysége keretében (lásd 1. pontot). A bíró felelős az egyének számára biztosított jogok és szabadságok védelméért. Ezt a kötelezettséget nem lehet pusztán úgy tekinteni, mint az Emberi Jogok Európai Egyezményében felsorolt minimális jogok védelmének biztosítására szorító kötelességet. Ennél messzebbre mutat, de igen nehéz pontosan meghatározni kiterjedését. Utolsóként ez a kötelezettség az Európa Tanács Alapszabályában említett demokrácia és a jog uralmának védelmét érinti, megelőzve ekképpen mindenféle elnyomatást és totalitárius államot.

39. E bírói kötelezettségekkel foglalkozó alapelv megvilágítja a bírói kötelességek, valamint a bírák kötelezettségei és jogosítványaik között fennálló kapcsolatot. A bírónak meg kell kapnia a megfelelő jogosítványokat annak érdekében, hogy teljes függetlenségben végezhesse feladatát. A bírák feladata a rájuk ruházott jogosítványok gyakorlása (lásd 2. pontot).

40. A bírák számára olyan munkakörülményeket kell biztosítani, amely lehetővé teszi számukra, hogy kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni (lásd III. Alapelvet). Egyensúly van a bírának a megfelelő munkakörülményekhez való joga és a rendelkezésükre bocsátott források alkalmazásában való felelősségük között, azonban a megfelelő munkakörülmények hiánya nem menti a 3. pontban jelzett

rájuk ruházott bírói kötelezettségek megvalósításának megtagadását.

41. A 3. pont a bírásra ruházott számos kötelezettséget sorol fel:

- a) Először, a bírásra hárul, hogy minden ügyben külső befolyástól mentesen, függetlenül járjanak el. Ez nem vonatkozik az alsóbb bíróságokra olyan ügyekben, melyekben magasabb fokú bíróság jogkérdésben elfoglalt álláspontja köti őket.
- b) A független bírónak részrehajlásmentesen kell az ügyben ítéletet hoznia, döntését kizárólag a tények értékelésére és a törvények ismeretére kell alapítania. A 3/b) alpont kifejezetten a tisztességesség alapelveire és a felek jogaira utal, az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglaltak szerint. Nevezetesen az említett Egyezmény 6. cikkének 1. pontjáról van szó, mely szerint "mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű határidőn belül tárgyalja..."
- c) A bírónak kötelessége ítéletet hozni a rá kiosztott ügyekben. Ez a felelősség ellensúlyozza az első Alapelv 1/f) pontjában foglaltakat. Ha egy ügy nem vonható el a bírótól az arra hivatott testület által alapos indokok nélkül, a bíró saját maga sem jogosul alapos indokok nélkül visszaadni egy ügyet. Ellenkezőleg, amikor ilyen indokok fennállnak, a bírónak kötelességük lemondani az ügy tárgyalásáról. Ez a két összetevő hozzájárul a bírák függetlenségének biztosításához. Ez a felelősség különösen azokat a helyzeteket célozza, amelyekben a bírák kizárólag azért mondanak le az ügy tárgyalásáról, mivel a meghozandó ítélet bár igazságos, de népszerűtlen lenne. Mindemellett a bíró lemondhat az ügy tárgyalásáról, ha érdek összeütközés áll fenn, vagy bármely más alapos okból. Az "alapos okot" a törvényhozás vagy a joggyakorlat határozhatja meg. Idézni lehet más példákat, mint alapos okot, így például a súlyos egészségi problémák vagy az igazságszolgáltatás érdekei. Ez utóbbi fogalmát nehéz meghatározni, de bizonyos mértékig arra az alapelvre vonatkozik, amely szerint "igazságot nemcsak szolgáltatni kell, hanem ennek felismerhetőnek is kell lennie". Például, ha az ügy a bíró egyik szomszédjával kapcsolatos, és a bíró nem ismeri ezt a szomszédját, nem lehet ügy értékelni, hogy az adott ügyben személyes érdeke áll fenn a bírónak. Mégis, a bíró indokoltan találhatja, hogy az igazságszolgáltatás érdekében lemondjon az ügyről, annak érdekében, hogy a kétség legkisebb árnyéka se vetődhesen a bíróság elfogulatlanságára.
- d) Az igazságszolgáltatás érdekében az is a bírák feladata, hogy pártatlan módon kioktassák a feleket egyes ügyekben bizonyos eljárási kérdésekről. Különösen azok a felek, akiket nem képvisel ügyvéd, gyakran szorulnak az eljárás kérdéseiben magyarázatra, és a bírónak kell ügyelniük arra, hogy ezek a felek kellően tájékozottak legyenek annak érdekében, hogy megérthessék az eljárás menetét.
- e) A bíró felelős azért, hogy szükség esetén bátorítsa a feleket békés rendezés elérésére, ez kiemeli a bíró által az igazságszolgáltatás hatékonysága érdekében betöltött békéltető szerep fontosságát. Emellett a bíró természetes feladata, hogy a felek közti kiegyezést elősegítse: a megbeszélések hasznosabbak a pereskedésnél. A bírónak azonban ezt a feladatot tapintatosan, érzékenyen és olyan módon kell megoldaniuk, ami nem kérdőjelezheti meg az elfogulatlanságukat.
- f) Még mindig az igazságszolgáltatás hatékonysága és tisztességessége biztosításának érdekében a bírónak ítéleteiket világosan és teljes körűen kell megindokolniuk, lehetőség szerint a felek számára érthető módon. Bonyolult szavak használatát lehetőleg kerüljék, ha azoknak általánosabb megfelelői ismertek, avagy az idegen szavak idézését, ha az ország nyelvében annak megfelelő szó létezik. Mindemellett az ítélet indokolásának kötelezettsége nem abszolút. Néhány államban nem szükséges indokolást adni egyes különleges ügyekben, például a felperes távollétében hozott ítéleteknél, vagy akkor, ha az alperesek megegyezésére alapították az ítéletet (Németország), vagy amikor az esküdtszék döntött egy ügyben, vagy pedig ideiglenes intézkedéseket érint a per (Málta), avagy amikor egy fellebbviteli bíróság nem változtatja meg az első fokú bíróság ítéletét (Svédország). Általában ezeket az alapelveket csorbító helyzeteket törvényekben határozzák meg, vagy legalább a bíróságok által hosszú ideje folytatott gyakorlatnak megfelelnek.
- g) Az állam azon kötelezettségének az ellensúlyozására, hogy megfelelő képzést nyújtson a bírák számára kinevezésüket megelőzően és pályafutásuk alatt (III. Alapelv 1/a) pont), a bírónak részt kell venniük minden, feladataik hatékony és megfelelő ellátásához szükséges képzésben. Ténylegesen, amennyiben a tagállamok képzési lehetőséget biztosítanak, a bírónak ezt fel kell használniuk. Ez a felelősség elsősorban arra a kötelezettségükre vonatkozik, hogy lépést tartsanak a törvénykezés vagy a joggyakorlat utóbb bekövetkezett változásaival.

VI. Alapelv - Kötelezettségek végrehajtásának elmulasztása és fegyelmi vétségek

42. Az utolsó alapelv a bírák számára azt a kötelezettséget jelenti, hogy megfelelően gyakorolják jogosítványukat és teljesítsék kötelességeiket. Az egyik hatalmi ág más képviselőjéhez hasonlóan a

bírakat is vizsgálatnak vetik alá kötelezettségeik végrehajtása tekintetében.

43. Ha egy bíró feladatait nem hatékonyan és megfelelően hajtja végre, meg kell tenni a szükséges rendelkezéseket. Az állam jogi hagyományaitól függően ezek az intézkedések kiterjedhetnek például bizonyos ügy visszavonására a bírótól, a bíró áthelyezésére a bíróságon belül más bírói feladatokra, vele szemben anyagi szankciók kiszabására, úgy mint a fizetés csökkentése átmeneti időre, vagy a felfüggesztésre (lásd ezen alapelv 1. pontját). Nem is kell mondani, hogy ezek a szankciók csak kivételesek lehetnek annak érdekében, hogy a bírói hatalmat megvédjék. A tagállamok feladata annak meghatározása, melyik az illetékes szerv a bírák tevékenységének vizsgálatára és az Ajánlás 3. pontja ezért csak azt kívánja meg a tagállamoktól, hogy "vizsgálják meg" különleges hatáskörű testület létrehozását. Ez a szerv lehet egy bírói fórum, de más intézmény is, mint az Igazságügyi Minisztérium, amely egyes tagállamban betölti ezt a feladatot. Például a miniszter nem vonhatja el az ügyet attól a bírótól felügyelő hatóságként eljárva, aki a közigazgatás elvárásainak nem megfelelő határozatot hozott. Mindezek ellenére, amennyiben egy bíró a rábízott ügyek intézésében jelentős késedelmet mutat, a bíróság elnöke, egy felső bírói hatóság vagy az igazságügy-miniszter dönthetnek e késedelem okainak feltárása mellett. Ezekben az esetekben az igazságszolgáltatás hatékonyságának követelménye nem sérti meg a bírói függetlenséget.

44. Ha a belső jog alapján azt állítják, hogy a bíró fegyelmi vétséget követett el, alapvető jelentőségű, hogy minden vele szemben indított eljárás védje függetlenségét, és minden bíróság vagy illetékes testület legyen független és pártatlan. Néhány tagállamban fegyelmi cselekmény elkövetésével gyanúsított bírót bírákból álló fórum vagy bírákból és más, nem a bírósághoz tartozó személyekből álló fórum elé állítják. Más tagállamokban nincsenek valóságos fegyelmi bíróságok vagy törvényszékek, ezekben az államokban az egyetlen fegyelmi büntetés a felmentés. Bizonyos államokban csak a nemzeti parlament jogosult a magasabb szintű bírák állásukból történő felmentésére. Összegzésképpen megállapítható, azon körülmény, hogy a fegyelmi eljárást lefolytató bíróság nem tartozik a bírák joghatósága alá, vagy a bírák befolyásának mértéke nem jelentős, nem okoz nehézségeket, feltéve, hogy az eljáró bíróság vagy testület függetlenségét és az eljárás pártatlanságát tiszteletben tartják.

45. A 2. pont azokat a különböző körülményeket veszi figyelembe, amelyek szerint a bírakat a nyugdíjkorhatár elérését megelőzően elmozdíthatják a hivatalukból.

46. A végleges időtartamra kinevezett bírák elmozdíthatatlanságának elve a függetlenségük biztosítását célozza és következésképpen azt, hogy a véglegesen kinevezett bírót nem lehet a kötelező nyugdíjkorhatár elérését megelőzően elmozdítani alapos indokok nélkül. Mindeközben néhány tagállamban bizonyos bírói funkciók gyakorlása nem biztosított a nyugdíjba vonulás korhatárának eléréseig. Ez olyan esetekben történik, amelyekben a bírakat újra kell választani bizonyos időtartamot követően, vagy amikor egyes bírokat a szolgálatba állásukkor "próbaidőnek" vetnek alá, és ezen idő alatt felmenthetik őket.

47. Az "alapos indokok" fogalma magába foglalja a fegyelmi vétségeket megvalósító eseteket vagy az alkalmatlanságot. Magától érthető, hogy a visszahívási eljárás során a bírák ugyanazokat a jogokat és eljárásjogi biztosítékokat élvezik, amelyek bármely más peres felet is megilletnek. Ismételten szükséges hivatkozni az Egyesült Nemzeteknek az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelveire⁴.

Jegyzetek

* Lásd a büntető igazságszolgáltatás egyszerűsítéséről szóló R (87) 18 számú Ajánlást.

1 Az Egyesült Nemzeteknek az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelvei 10. alapelve úgy rendelkezik, hogy:

"A bírói hivatásra kiválasztott személyeknek feddhetetlennek, megfelelő képességűnek kell lenniük, valamint megfelelő joggyakorlattal és jogi képzettséggel kell rendelkezniük. A bírák kiválasztásának mindenféle rendszerében biztosítékokat kell beépíteni a visszaélészerű bírói kinevezésekkel szemben. A bírák kiválasztásakor nem tehető hátrányos megkülönböztetés az egyes személyekkel szemben faj, szín, nem, vallás, politikai vagy más meggyőződés, nemzeti vagy társadalmi eredet, gazdagság, születés vagy társadalmi helyzet alapján; nem tekinthető hátrányosan megkülönböztető

jellegűnek az a szabály, mely szerint a bírójelöltnek az érintett állam polgárának kell lennie."

2 A bíróságok túlzott munkaterhe megelőzésére és csökkentésére teendő intézkedésekről szóló R (86) 12. számú Ajánlás V. pontja így rendelkezik: "Általánossá tehető, ha ez még nem történt meg, minden arra alkalmas ügyben első fokon egyesbíró által történő elbírálás."

3 Lásd ugyancsak a Miniszteri Bizottságnak a bíróságok túlzott munkaterhe megelőzésére és csökkentésére teendő intézkedésekről szóló R (86) 12. számú Ajánlást és különösen annak függelékét (olyan nem bírói feladatokra szolgál példákkal, amelyektől egyes államok bírái, valamennyi állam sajátos körülményeitől függően, mentesülhetnek).

4 Az Egyesült Nemzeteknek az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó Alapelvei 19. pontja úgy rendelkezik, hogy: "Minden fegyelmi, felfüggesztő, vagy elbocsátó eljárás során a határozatokat a bírói magatartás megalapozott alapkövetelményei alapján kell meghozni."

* Recommendation No R (94) 12

** Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 1994. október 13-án elfogadott R (94) 12 számú Ajánlást az Európai Jogi Együttműködési Bizottság (CDCJ) irányítása alatt a polgári igazságszolgáltatás hatékonyságáról és tisztességéről szóló tervezetet készítő munkacsoport dolgozta ki (CJ-JU).

Forrás: http://www.lb.hu/embjog_t/ET001294.html